

Ambulante mondzorg verbetert kwaliteit van leven kwetsbare ouderen

Oudere mensen zijn vaak verstoken van goede mondzorg, met heel nare gezondheidsproblemen als gevolg. Een tandarts uit Rotterdam zag het gebeuren en deed er wat aan.

TEKST: MARIËT EBBINGE FOTO: PIXABAY/STOCKSNAP

In Nederland hebben we een hoge kwaliteit mondzorg. We zijn koploper als het gaat om tandheelkundige preventie. Ook op het gebied van techniek - de implantaten, de bruggen - staan we bovenaan in de lijstjes. Toch doen we één ding niet goed: we hebben veel te weinig aandacht voor de groep kwetsbare ouderen en hun gebitten. De cijfers spreken hier boekdelen: uit onderzoek blijkt dat in tachtig procent van de monden van kwetsbare oudere mensen iets te zien is wat hun functioneren gedeeltelijk of zelfs bijna geheel onmogelijk maakt. Als er niets verandert, zal met de toenemende vergrijzing dat percentage alleen maar stijgen.

Confrontatie

Tandarts Wim van der Torre raakte ruim twintig jaar geleden al doordrongen van de problematiek van deze groep kwetsbare ouderen met hun verwaarloosde monden. Hij stapte een keertje de drempel over van zijn buurman: een verpleeghuis in de regio Rotterdam. Van der Torre schrok van wat hij aantrof in de monden van de bewoners. "Veel mensen hadden vervuilde monden. Ze hadden ontstoken tandvlees en infecties. Soms vanwege een prothese die ze nooit uitdeden. Ook trof ik abscessen aan. En kiezen waren verrot of afgebroken." Het was behoorlijk confronterend, maar voor de tandarts ook het begin van de ontwikkeling van een gespecialiseerde vorm van mondzorg voor kwetsbare ouderen.

De problemen rondom de mondzorg voor kwetsbare ouderen beginnen al vóór het verpleeghuis, legt Van der Torre uit, namelijk in de thuiszorg. De tandarts is voorstander van langer thuis wonen, maar ziet daar ook de ongewenste en wat hem betreft onnodige resultaten van. "Als mensen in de thuiszorg terecht komen en minder zelfredzaam zijn, zijn aandacht voor goede mondzorg en goede mondzorg de eerste dingen die wegvallen. De oudere is zelf niet meer goed in staat om zijn gebit te verzorgen. Bovendien krijgt hij ook vaak mobiliteitsproblemen, waardoor de gang naar de tandarts moeilijker

wordt. De tandarts verliest de oudere uit het oog en haalt hem op den duur uit zijn klantenbestand. Als dan ook de thuiszorg of de familie of mantelzorger geen aandacht aan de mondverzorging van de oudere besteedt, komt de gezondheid van de mond in gevaar, met alle nare gevolgen van dien."

Ziekten

Van der Torre wijst erop dat een slecht verzorgde mond kan leiden tot een aanzienlijke daling van de kwaliteit van leven. Hij geeft er een voorbeeld van. "Door een ontsteking ervaren mensen eten als niet prettig. Het smaakt niet meer. Of het doet pijn. Terwijl voor veel ouderen juist het eetmoment een geluksmoment is. Het gevaar bestaat ook dat mensen daardoor minder gaan eten en dat kan weer tot ondervoeding en vroegtijdig overlijden leiden." De gezondheidsproblemen beperken zich volgens Van der Torre niet tot de mond. Uit onderzoek blijkt dat er verschillende relaties bestaan tussen ongezonde monden en ziekten elders in het lichaam. Bekend is dat mensen die hun mond niet goed (kunnen) verzorgen eerder kans hebben op longinfecties of diabetes. En uit epidemiologisch onderzoek blijkt dat hoe meer infecties in een lichaam voorkomen, hoe groter de kans is op versnelde dementiële problematiek.

Ook op sociaal gebied kan een ongezonde mond vervelende gevolgen hebben. "Als mensen hun mond niet goed kunnen verzorgen, komt er vaak 'een vies luchtje' uit de mond. Dat is voor de directe omgeving reden om afstand te houden, terwijl nabijheid juist zo belangrijk is voor deze kwetsbare mensen."

Kwaliteit

Voor Van der Torre waren er legio redenen om de problemen rondom de mondzorg voor ouderen aan te pakken. In één zin komt het erop neer dat hij met een goede mondzorg de kwaliteit van leven van oudere mensen in de laatste fase van hun leven wil verbeteren. "Dat is niet

alleen goed voor hun gezondheid en welbevinden, maar zorgt er ook voor dat de zorgkosten omlaag gaan", zegt hij. Om zijn doel te bereiken richtte hij samen met oud-manager van een zorgorganisatie Rudolf Hogendoorn Vitadent op, een organisatie die door het hele land ambulante mondzorg verleent aan zorgafhankelijke mensen. Vitadent rekt niet alleen kwetsbare ouderen tot zijn doelgroep. Ook mensen met een psychische of verstandelijke beperking kunnen ambulante mondzorg ontvangen. Vitadent heeft inmiddels ruim honderd mondzorgprofessionals opgeleid om mondzorg te verlenen in verpleeghuizen en in zorgorganisaties voor mensen met een verstandelijke of psychische beperking.

Waarom valt de tandartszorg voor kinderen tot achttien jaar wel onder de basiszorg, maar van die van een kwetsbare oudere niet?

Vitadent heeft een andere zorgvisie dan de meeste reguliere tandartsen. Van der Torre heeft er net een notitie over geschreven: "We hebben levensloopbestendige mondzorg bedacht: mondzorg van het kind tot en met de oudere. Onderdeel van de levensloopbestendige mondzorg is het mondzorgplan. Dat plan gaat het hele leven met iemand mee. Ook als hij in een thuiszorgsituatie en later in het verpleeghuis belandt. Het plan moet ervoor zorgen dat in alle levensfasen mondzorg wordt gegeven en mondverzorging plaatsvindt. Mondzorg op jongere leeftijd ziet er anders uit dan op oudere leeftijd. Bij kwetsbare ouderen wil je geen curatie, maar alleen preventie. Je wilt iemand die nog maar kort te leven heeft niet lastig vallen met pijnlijke behandelingen."

Kennis

Een belangrijk onderdeel van Vitadent is de Academy. De Academy leidt niet alleen tandartsen en mondhygiënisten op om mondzorg te geven aan kwetsbare mensen, ook andere zorgverleners kunnen er voor scholing terecht. Dat is heel belangrijk volgens Van der Torre. In de verpleeghuizen die hij bezoekt, komt het nog regelmatig voor dat specialisten ouderengeneeskunde door gebrek aan kennis over mondzorg geen aandacht hebben voor de gezondheid van de monden van de ouderen. "Net als iedereen die geneeskunde heeft gestudeerd, hebben ook specialisten ouderengeneeskunde in hun opleiding heel weinig over mondzorg meegekregen. Ze zijn wellicht >>

“Mondzorg op jongere leeftijd ziet er anders uit dan op oudere leeftijd. Bij kwetsbare ouderen wil je geen curatie, maar alleen preventie.”

onbewust onbekwaam en beseffen bijvoorbeeld onvoldoende dat niet alleen de billen maar ook de tanden moeten worden schoongemaakt. Tijdens de training die we geven, gaan ze dat begrijpen. De kennis die ze opdoen nemen ze mee naar hun organisatie. Soms krijgen we dan vervolgens het verzoek om de verpleegkundigen of de verzorgenden van een verpleeghuis te trainen in mondverzorging.”

Kennis is de sleutel volgens Van der Torre. “Mondzorg heeft als voordeel, in tegenstelling tot andere vormen van gezondheidszorg, dat je veel ellende kunt voorkomen door preventie. Niet alleen in de mond zelf, maar ook in de rest van het lichaam. Maar dan moeten zorgverleners wel de monden van hun cliënten die dat zelf niet kunnen, goed verzorgen. Ze moeten ook weten wat die gezondheid van de mond in de weg kan staan. Om een voorbeeld te noemen: mensen die bepaalde medicijnen innemen, krijgen daarvan een droge mond. In de thuiszorg gaat het om zo’n zeventig procent van de mensen. Een droge mond vormt een bron voor gaatjes en tandvleesontstekingen. Als zorgverleners dat eenmaal weten, wordt hun zorg anders en vindt er overleg plaats met de mondzorgprofessionals.”

Basiszorg

Gebrek aan kennis staat goede mondverzorging voor kwetsbare ouderen in de weg. Net als in andere zorgsectoren is een andere bottleneck het personeelstekort. Een derde belangrijke sta-in-de-weg is de financiering. Van der Torre zou graag zien dat basale mondzorg voor kwetsbare thuiswonende ouderen in de basiszorg komt. “Het gaat om de vergoeding van basale dingen zoals tandsteen weghalen of een kies vullen. Niet om die dure brug of implantaten.”

Van der Torre begrijpt het niet: “Waarom valt de tandartszorg voor kinderen tot achttien jaar wel onder de basiszorg, maar van die van een kwetsbare oudere niet? Uiteindelijk zal je door goede basismondzorg kosten kunnen besparen en de kwaliteit van leven van de steeds groter wordende groep kwetsbare ouderen kunnen verbeteren. En dat willen we toch?”